

ФУНКЦІЯ РЕГУЛЮВАННЯ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ НА ПРИКЛАДІ АМПУ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ФІЛІЇ «ДЕЛЬТА-ЛОЦМАН»

Трегубенко Т.В., студент гр. 4421 факультету економіки моря НУК,
Науковий керівник: Трунін К.С., к.т.н., доцент кафедри менеджменту НУК,
Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова
Україна, м. Миколаїв
tregubenko.t@ukr.net

Анотація. Розглянуто використання функції регулювання в бухгалтерському обліку, принципи та концепція формування поняття «бухгалтерського менеджменту».

Ключові слова: регулювання, функція регулювання, управлінський облік, бухгалтерський менеджмент, бухгалтерський облік, МГК України.

Вступна частина. На сьогоднішній день дуже актуальним є питання по застосуванню функцій менеджменту в бухгалтерському обліку. Виходячи з цього можна прослідкувати початок формування поняття «бухгалтерський менеджмент». Одним з таких процесів є функція регулювання в бухгалтерському обліку. Регулювання – вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків тощо в керованій системі шляхом розроблення і впровадження керуючою системою відповідних заходів [1].

Мета бухгалтерського обліку – формування інформації про діяльність організації та її майновий стан, необхідних внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності.

Основним завданням бухгалтерського обліку є [2]:

1) формування повної і достовірної інформації про діяльність організації, її майновий стан та складання бухгалтерської звітності, необхідної внутрішнім користувачам – керівникам, засновникам, учасникам і власникам майна організації, а також зовнішнім користувачам – інвесторам, кредиторам та ін.;

2) забезпечення інформацією, необхідною внутрішнім і зовнішнім користувачам бухгалтерської звітності для контролю за дотриманням законодавства України при здійсненні організацією господарських операцій та їх доцільністю, наявністю і рухом майна та зобов'язань, використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів відповідно до затверджених норм, нормативів і кошторисів;

3) своєчасне запобігання негативним результатам господарської діяльності організації та виявлення внутрішньогосподарських резервів забезпечення її фінансової стійкості.

Метою роботи є дослідження використання функції регулювання у бухгалтерському менеджменті.

Основна частина. Регулювання покликане усунути всі недоліки, відхилення, збої, виявленні в процесі контролювання. При цьому регулювальні заходи можуть застосовуватися на всіх попередніх етапах технології менеджменту (планування, організування, мотивування).

Основною метою функції регулювання є збереження стійкості організації шляхом необхідного співвідношення між різними її елементами. Функція регулювання має широкий спектр застосування в тому числі в бухгалтерському обліку.

Проаналізувавши вищезазначену інформацію ми можемо чітко спостерігати, що в менеджменті та бухгалтерському обліку використовується функція регулювання, яка спрямована на контроль, збереження схоронності цінностей, інформації на підприємстві [2]. У цьому випадку, доцільно звернути свою увагу на дефініції поняття «MANAGEMENT ACCOUTING»: Управлінський облік чи бухгалтерський менеджмент?» [3].

У 2008 році Всесвітня Асоціація бухгалтерів і фінансових фахівців, що працюють в бізнесі, відома як Institute of Management Accountants (ІМА, США), у своїх Положеннях презентувала нове визначення поняття «management accounting» разом з поясненням причин, що призвели до нового тлумачення, а також з описом процесу обґрунтування та використовуваних критеріїв при його підготовці [3]. Перше визначення дефініції

«management accounting», було видане ІМА у 1981 р. та формулювалось так: «...the process of identification, measurement, accumulation, analysis, preparation, interpretation, and communication of financial information used by management to plan, evaluate, and control an organization and to assure appropriate use of and accountability for its resources», що в перекладі «...процес ідентифікації, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передачі фінансової інформації, що використовується керівництвом для планування, оцінки та контролю організації та забезпечення належного використання та підзвітності ресурсів».

Слід підкреслити, що наведене ІМА визначення «management accounting» ґрунтується на певних ключових функціях менеджменту, а саме:

- планування діяльності (devising planning);
- організація взаємодії для виконання запланованих завдань (involves partnering);
- мотивування виконавців до досягнення поставлених цілей організації (performance management systems);
- контроль фактичних результатів у порівнянні із запланованими (control).

У 1999 р. подібне визначення, але в українському перекладі, знайшло своє відображення у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», під терміном «бухгалтерський облік» [4], а саме, бухгалтерський облік – процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Як ми можемо бачити, на цьому етапі відбулася перша підміна бухгалтерських понять, при якій питання бухгалтерського менеджменту охарактеризувалися як процеси бухгалтерського обліку.

У 1997 виходить один із перших посібників під редакцією В.Ф. Палія та Р. Вандер Віла під назвою «Управлінський облік» [5], який позиціонується як посібник для підготовки бухгалтерів-менеджерів, бухгалтерів-аналітиків за програмою магістра ділового адміністрування. Виходячи з цього, ми можемо зрозуміти, що мова йде про запровадження основних принципів «management accounting», але виникає питання, чи є доречним такий дослівний переклад цього поняття у розумінні «управлінський облік». Треба віддати належне вітчизняним законодавцям, які у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» досить чітко окреслили межі та призначення управлінського обліку як внутрішньогосподарської системи обробки та підготовки інформації про діяльність підприємства для внутрішніх користувачів у процесі управління підприємством. Не дивлячись на це у науковій фаховій літературі з цього періоду починається масове ототожнення бухгалтерського менеджменту з управлінським обліком.

Після 2005 року в українській науковій фаховій літературі з'являється велика кількість статей, ряд праць, присвячених питанням контролінгу. В основному автори цих робіт висвітлюють контролінг як інформаційну систему, що забезпечує вирішення оперативних завдань з орієнтацією на досягнення стратегічних цілей. Як ми можемо бачити, за сутністю таке визначення в основному збігається з терміном «управлінський облік», який наведено у законодавчому документі. Виходячи з цього ми можемо спостерігати, як відбувається друга підміна бухгалтерських понять, при якій питання бухгалтерського контролю описується поняттям управлінського обліку [6].

При цьому зазначається, що названі функції менеджменту потребують прийняття рішень (management decision making). Необхідно підкреслити, що для здійснення функції управління необхідна комунікація, тобто обмін інформацією, що зумовлює прийняття правильного рішення. Тому забезпечення комунікації у системі управління організацією відбувається через експертизу, тобто аналіз даних фінансової звітності (providing expertise in financial reporting). Зрозуміло, що постачальником даних для складання фінансової звітності є бухгалтерський облік.

Пропонуємо авторську інтерпретацію оригінального визначення «management accounting» з урахуванням всіх ознак менеджменту та предметної сфери обміну інформацією: бухгалтерський менеджмент є професійною діяльністю, яка спрямована на організацію взаємодії у внутрішньому та зовнішньому бізнес-середовищі для прийняття управлінських рішень, забезпечує планування та мотивування в системах управління на

основі результатів аналізу даних (експертизи) фінансової звітності та контролю облікової оперативної інформації, допомагає керівництву у розробці і реалізації організаційної стратегії.

Схематичне зображення предметної сфери бухгалтерського менеджменту запропоновано на рис.1.

Рис.1. Бухгалтерський менеджмент як діяльність щодо створення ланцюга цінності інформації та знань про діяльність підприємства для прийняття рішень.

Необхідно підкреслити, що у бухгалтерському менеджменті об'єктом пізнання діяльності суб'єктів господарювання є процеси планування, організації, регулювання, приведення в дію (мотивування) та контролю з метою досягнення координації людських і матеріальних ресурсів, необхідних для ефективного використання завдань і реалізації організаційної стратегії, тобто «management». До одного з предметів пізнання цього об'єкту, юридично доказового кута зору на нього слід віднести процеси комунікації та обміну інформацією і знаннями у формі результатів аналізу та контролю даних бухгалтерського обліку і фінансової звітності, що забезпечують прийняття рішень зовнішніми та внутрішніми користувачами, тобто «accounting».

Можна вважати, що в сучасних умовах розвитку вітчизняної бухгалтерської науки треба відійти від підміни понять і почати оперувати сучасною термінологією, зокрема включати у науковий оборот словосполучення «бухгалтерський менеджмент» у розумінні професійної діяльності, яка інтегрує у собі процеси бухгалтерського обліку, бухгалтерського аналізу та бухгалтерського контролю з метою підготовки і прийняття управлінських рішень. Додамо при цьому, що нова Універсальна десяткова класифікація (УДК) інформації, видана Книжковою палатою України у 2011 році [9, с.121], вже передбачає таку класифікаційну позицію (657.05) [7].

Вважаємо також, що управлінському обліку слід залишити його законодавчо закріплене призначення та розуміти як процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про виробничу програму підприємства внутрішнім користувачам для прийняття оперативних і стратегічних рішень з виробництва і реалізації продукції, зокрема при складанні бюджетів, доходів і витрат, калькульовані собівартості продукції, нормуванні запасів, їх контролі та аналізі відхилень, розробці маркетингових стратегій [5].

В сьогоднішні ми можемо спостерігати використання функції регулювання та «бухгалтерський менеджмент» в процесі функціонування кожного підприємства, це

відображується послідовністю використання бухгалтерських документів, які сприяють регулюванню та контролю робочого процесу підприємства. Один із таких процесів ми розглянемо на прикладі одного із підприємств АМПУ, а саме Миколаївської філії ДП «Дельта-Лоцман», яка є складовою морегосподарського комплексу України [8].

Морегосподарський комплекс (МГК) – територіальне поєднання об'єктів морської індустрії. Кабінетом Міністрів України була затверджена Постанова №1307 «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» [9].

Адміністрація морських портів України (АМПУ) – одне з найбільших державних підприємств, що має стратегічне значення для економіки і безпеки України. АМПУ створена в 2013 році в результаті реформи морської галузі України для управління державним майном в морських портах країни і його ефективного використання, створення механізмів для залучення інвестицій в портову інфраструктуру для її розвитку і стабільної роботи бізнесу. Серед інших завдань Адміністрації – підтримка паспортних глибин акваторій портів, забезпечення безпеки мореплавства та ін. [10]. АМПУ входить в сферу управління Міністерства інфраструктури України і об'єднує українські морські порти та інші інфраструктурні елементи, одночасно сприяючи розвитку і конкурентоспроможності кожного з них. Структура підприємства складається з центрального офісу в Києві і головного представництва в Одесі, філій «Дельта-Лоцман» та «Днопоглиблювальний флот», а також 13 філій в морських портах.

АМПУ працює для держави і бізнесу, охоплюючи щодня весь спектр завдань в порту і на морі – від удосконалення законодавчої бази до забезпечення транспортування вантажів і безпеки мореплавства.

Протягом 2015–2018 років АМПУ вклало значні капітальні інвестиції в днопоглиблення, ремонт і реконструкцію причалів і захисних споруд в морських портах України. Єдиний в українському флоті крига лом «Капітан Білоусов» здійснює проводку караванів, суден в умовах зимової навігації на Азовському морі [10].

Миколаївська філія «Дельта-лоцман» - структурний підрозділ державного підприємства «Адміністрація морських портів України» (ДП «АМПУ»), яке розпочало роботу одночасно з набранням чинності Закону України «Про морські порти України» – 13 червня 2013 року [8]. З цього часу морегосподарська галузь працює у якісно новому форматі – розмежування згідно зі світовою практикою адміністративних та комерційних функцій, що дозволить залучити приватні інвестиції та збільшити вантажопотоки. Філія «Дельта-лоцман» ДП «АМПУ» надає послуги з лоцманського проведення суден та регулювання руху суден в акваторіях і на підхідних каналах усіх морських портів та терміналів України, на Бузько-Дніпровсько-лиманському (БДЛК) та Херсонському морському (ХМК) каналах, глибоководному судновому ході (ГСХ) Дунай-Чорне море [8].

Для внутрішнього процесу роботи підприємства використовуються певний ряд бухгалтерських документів, які виконують функцію регулювання та контролю на підприємстві., а саме:

- Договір на виконання послуг ;
- Рахунок на передоплату (інвойс для нерезидента України);
- Акт виконаних робіт (як підтвердження господарської операції);
- Рахунок на остаточний розрахунок (інвойс для нерезидента України);
- Додаток до рахунку (калькуляція послуги) ;
- Лоцманські квитанції (їх кількість залежить від кількості проходження контрольних пунктів);
- Податкова накладна (для резидентів України).

Висновки. Підводячи підсумки за даним дослідженням, можна зробити висновок, що поняття «бухгалтерський менеджмент» має право на існування, оскільки воно об'єднує функції менеджменту та бухгалтерського обліку, які мають однакову кінцеву мету та спрямовують свої функції на регулювання, контроль та організацію діяльності суб'єктів господарювання. Тому на даний момент, це питання є актуальним та відкритим і потребує часу та певних зусиль для введення нового поняття, яке дає можливість появі нового галузевого менеджменту «бухгалтерський менеджмент».

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- [1] І.О. Щєбликіна, Д.В. Грибова. Основи менеджменту: [Текст]: Навчальний посібник з дисципліни. Мелітополь: Вид. буд. Мелітоп. міськ. друк. 2015 – 479 с.
- [2] Турищева Т.Б. Теория бухгалтерского учета: [Текст]: учебник. – М.: Юрайт, 2015 – 308с.
- [3] Definition of Management Accounting [Електронний ресурс]/ Institute of Management Accounting, NJ 07645. – Режим доступу : www.imanet.org
- [4] Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [Електронний ресурс] / Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 №996-XIV (із змінами). – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
- [5] Управленческий учет. Учебник. / Под ред. В.Паляя и Р.Вандер Вила. – М.:ИНФРА-М, 1997. – 480с.
- [6] Калабухова С.В. Дефініції поняття «management accounting»: управлінський облік чи бухгалтерський менеджмент? – Житомир: ЖДТУ, 2013 – 20-23с.
- [7] Універсальна десяткова класифікація (УДК). Основна таблиця 6. Прикладні науки. Медицина. Техніка: основні ділення \ Книжкова палата України імені Івана Федорова. – [2-ге вид.], К., 2011 – 320с.
- [8] АМПУ Філія «Дельта-Лотсман». [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.delta-pilot.ua>
- [9] Постанова кабінету Міністрів України «Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року» за №1307 від 7 жовтня 2009р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua
- [10] АМПУ Адміністрація морських портів України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: uspa.gov.ua/pro-pidприємство10.
- [11] Фатеев Н.В. Логистическое управление в судостроительных кластерных системах / Н. В. Фатеев, И. М. Запорожец // 36. наук. пр. НУК. – Миколаїв, 2014 р. – № 3 (453).

Tetyana V. Tregubenko, student of 3421 gr. Of Marine economic faculty NUS

*Kostyantyn S. Trunin, Supervisor of research, PhD, associate professor,
trunin.konstantin.stanislaw@gmail.com,
National University of Shipbuilding, Mykolayiv*

The regulation function in the accounting management on example AMPU Mykolayiv subsidiary branch “Delta_Lotsman”.

Abstract. The problems by using of regulation function in the accounting management was examined.

Keywords: regulation, regulation function, management calculation, accounting calculation, management accounting, Marine economy of Ukraine.

Трегубенко Т. В., студ. гр. 3421 факультету економіки моря НУК,

Трунін К. С., научный руководитель: канд. техн. наук, доцент, Национальный университет кораблестроения, г. Николаев

Аннотация. Рассмотрено использование функции регулирования в бухгалтерском учёте, принципы и концепция формирования понятия «бухгалтерского менеджмента».

Ключевые слова: регулирование, функция регулирования, управленческий учёт, бухгалтерский менеджмент, бухгалтерский учёт, морехозяйственный комплекс (МХК) Украины.